

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

נדרים לג-לט | פרשת ויצא | גליון מס' 150

דף לג. ע

אימא שלא ילעוס חטיין ויתן על מכתו- הגרע"א זצ"ל בגליון השו"ע (סי' רכ"א סעיף א') הוכיח מהגמ' כאן דבגדר יש איסור להנות גם שלא כדרך הנאתו ע"ש.

והנה הר"ן להלן (ל"ה ע"א) מביא מהירושלמי: נדר מן הככר, מהו לחמם בו את ידיו, ולא איפשטא ע"ש.

וכתב במחנה אפרים (הל' נדרים סי' כז) דלכאורה דהספק בירושלמי הנ"ל הוא האם בגדר אסור שלא כדרך ע"ש.

וכתב האור שמח (בפ"א דמעילה הלכה ט') לדחות, דאין כוונת הירושלמי להסתפק האם שרי הנאה שלא כדרך הנאתו, דזה ודאי אסור כדמוכח אצלנו, אלא הספק כיון שנדר הוא כהקדש [דעיקר נדר ע"י התפסה בהקדש ויש בגדר מעילה כמו בהקדש], ובהקדש יש דין שדבר שרגיל לפגום [כלומר לכלותו ע"י אכילה] אינו נאסר כשאינו פוגם, ולכן מיבעי ליה האם לענין זה קונם כהקדש.

דף לג. ע

ועמד אחד ופירנס את אשתו כו' הניח מעותיו על קרן הצבי כו'- בט"ז (סי' רכ"א סעיף י"ב) כתב דהמודר הנאה מחבירו, אסור לו לשחוט בשבילו בהמה המסוכנת, שהרי מהנהו דאינה הולכת לאיבוד.

והקשו לחתם סופר (יו"ד סו"ס רכ"ד) מאי שנא ממבריה ארי מנכסי חבירו דקיי"ל דשרי דרק גורם לו הנאה, וכמו תורם משלו על של חבירו דמבאר הר"ן לקמן ל"ו ע"ב (ד"ה אלא אדעתא דנפשי) דשרי כיון דאינו מהנהו ממש, אלא רק גורם לו הנאה.

ותירץ החתם סופר דכל היכי דההנאה נכרת, כגון הכא דשור שחוט לפניך בודאי אסור, ואין היתר דמבריה ארי וגורם רק היכי דאין פעולתו של המודר ניכר בנכסי המדיר. והיינו טעמא דבסוגיא דכהני שלוחי דרחמנא או שלוחי דידן (לעיל ל"ה ע"ב) ליכא התירא דמבריה ארי וגורם, כיון דפעולתו ניכרת בשחיטה והקטרה ושאר עבודות שהוא עושה בבהמת חבירו.

פרוטה דרב יוסף כו'- הקשה האור שמח (הל' יום טוב פ"ג הלכה ח') דאמאי מיפטר ליתן ריפתא לעניא מחמת עוסק במצוה דפטור מן המצוה, הא הך דעוסק במצוה פטור מן המצוה, אינו אלא פטור במ"ע, ואילו בצדקה איכא גם לא תעשה דולא תקפוץ ולא תאמץ.

ותירץ עפ"י מש"כ הראשונים בקידושין ל"ד ע"א דלהכי איצטריך קרא לחייב נשים במעקה ואבידה ושילוח הקן, אף על גב דבכולהו איכא לא תעשה, משום דהעיקר בהם הוא העשה, והלא תעשה לא בא רק לאלומי להעשה. וה"נ כיון דמצד העשה נפטר למיתן ריפתא לעניא מחמת דהוא עוסק במצוה, ה"נ נפטר ממילא מן הלא תעשה שבו.

ובשו"ת זכר יצחק (להג"ר איצל מפוניביז זצ"ל סי' ז') תירץ דבהשבת אבידה גם כן איכא עשה וגם לא תעשה דלא תוכל להתעלם. וכיון שהוא עוסק בעשה ולא תעשה, ובא לפניו מצוה דצדקה ש"ב עשה ולא תעשה, שקולים הן, ושפיר אמרינן עוסק במצוה פטור מן המצוה.

ועיין בשדי חמד (מערכת עין כלל ס"ז) שהביא מהפוסקים שאם עוסק במצוה והוא רואה חמץ חייב לבערו, ולא אמרינן כה"ג עוסק במצוה פטור מן המצוה בלא תעשה אף בשב ואל תעשה. והשד"ח הק' משומר אבידה כנ"ל דחזינן דהל"ת שהיא בשוא"ת ג"כ אמרינן בו עוסק במצוה פטור מן המצוה.

דף לד. ע

היתה לפניו ככר של הפקר ואמר כבר זו הקדש נטלה לאוכלה מעל כו'- וכתב הרא"ש בשם הרא"ם דהיכי דיש לפניו ככר של הפקר ואין אחר שם דיכול הוא לזכות בו, יכול להקדישה אף שאינו ברשותו כיון שיכול לזכות בו.

ובבבא מציעא מ"ט ע"א איתא דבמתנה מועטת אסור לחזור בו דסמכא דעתי, ומביאה הגמ' ראי' מישראל שא"ל ללוי כור מעשר יש לך ביד, יכול לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר, ולא חיישינן שהישראל יחזור בו.

והק' הקצוה"ח (סי' ר"ד פק"ג) דהא מ"מ עדיין לא זכה בו הלוי, ואינו שלו, וא"כ איך עשאו תרומ' על מקום אחר. ותירץ עפ"י דברי הרא"ם כאן דכיון דבידו לזכות בו הרי

הוא יכול כבר להקדישה, וה"נ יכול לעשות תרו"מ על מעשר שיש לו.

והגרעק"א בדרו"ח לב"מ (שם) משיג על הקצוה"ח דהרא"ם לא קאמר רק שאם הקדיש טרם שבא לידו, מהני שההקדש לכשיגיע לידו, אבל כל זמן שלא זכה בו עדיין, לא חל ההקדש, ואלו הכא משמע דחל תיכף התרו"מ ויכול לאכול את המעשרות שיש לו בידו. וע"ש מה שתירץ על קושית הקצוה"ח.

עוד ראה בקצוה"ח [בסי' ר' סק"א] הביא דברי האגודה, דאדם שמצא מציאה בבית הכנסת זכה בה ולא אמרינן דחצר בית הכנסת קונה, כיון שחצר מדין יד ואין יד להקדש. ומביא דברי הרמב"ן דסבר דחצר קונה להקדש.

ויש להסתפק לפי דברי האגודה הא דאין חצר להקדש הוא דאם חפץ נמצא בתוך חצר של הקדש לא נתחדש שחצר של הקדש קונה, אך אם הדיוט קונה ע"י החצר שלו להקדש שפיר דמי, או דהקדש מופקע מקניני חצר וא"א להקנות חפץ להקדש ע"י חצר.

הקצוה"ח פושט שאלה זו מסוגין דאיתא: אמר רבא היתה לפניו כיכר של הקדש הפקר ואמר כבר זו הקדש חל ההקדש. וביאר הר"ן דאירי שכבר זה של הפקר עומד בתוך ד' אמותיו. וכיון שאמר שזה יהיה הקדש גילה בדעתו דרצונו שזה יקנה להקדש ולא בשבילו ולכך חל ההקדש. ודינא דד' אמות קונות לו הוא כחצירו. וא"כ כיצד ע"י קנין ד' אמות אפשר לקנות להקדש. וע"כ דכל מה שנתמעט הקדש מדין חצר הוא באופן שאם נמצא חפץ בחצר של הקדש אין ההקדש קונה בחצר. אך בודאי לקנות להקדש ע"י חצר של הדיוט שפיר דמי ולכך מהני הכא. ועיין עוד הגהות חכמת שלמה (חו"מ סי' רס"ט).

לאפוקי דאי אומניה עלה - יש להסתפק בראובן המזמין את שמעון כדי שיאכל עמו סעודת פורים, האם שמעון יכול לקחת את האוכל שמקבל ולתנו לראובן שהוא בעל הבית כמשלוח מנות. ועיין בשפת אמת [במגילה דף ז' ע"ב].

ולכאורה שאלה זו תלויה במחלוקת רש"י והר"ן בסוגין בביאור דברי הגמ' לאפוקי דאי אומניה עליה. דרש"י פירש דכיון דאומניה קנה חלקו כמה שהוא יכול לאכול ולכך אין בעל הבית יכול לאוסרה עליו. והר"ן פירש להיפך - דאף כשהזמינו לעולם הכיכר שייך לבעה"ב. מבואר מדבריהם דנחלקו האם אורח קונה את סעודתו אם לא: לרש"י שפיר אורח קונה את סעודתו. ולפ"ד הר"ן אינו קונה סעודתו. וא"כ אף גבי משלוח מנות לדעתו של רש"י שפיר יכול לתת את מנתו כמשלוח מנות. ולפ"ד הר"ן אינו יכול.

ואיכא בזה אף נפק"מ גבי מצה. דמבואר בגמ' בפסחים (דף לח ב) דבעינן "לכס" במצה, וילפינן לה מדין חלה. וא"כ בעינן שלכל אחד מהמסובין על שולחן הסדר יהיו מצות שלו כדי לצאת ידי חובת הכוית מצה, ולא מצינו שמקנה הבעה"ב לבניו ולאורחיו את המצות. ובשלמא

לדעת רש"י, ניחא, שהרי כל אורח שאוכל על שולחן בעל הבית קונה את סעודתו ושפיר הוי לכס. אך לדעת הר"ן צ"ע דכיון דאורח לא קונה סעודתו א"כ אם לא מקנים לו המצות לא יוצאים ידי חובת מצה. ויעוי' בזה גם בשפת אמת בסוכה דף ל"ה ע"ב.

דף לה: ע

מלמדו מדרש הלכות ואגדות כו - ופי' הר"ן משום דמצוה לאו להינות ניתנו.

בראש השנה (כ"ח ע"א) איתא אמר רב יהודה התוקע בשופר של שלמים לא יצא ידי חובתו משום דמצות ליהנות ניתנו. ורבא חולק שם וס"ל דמצות לאו ליהנות ניתנו, והכי קי"ל.

ולכאו' תיקשי אדרב יהודה דהא במתניתין תנן דמלמדו מדרש הלכות ואגדות כו' אלמא דמצות לאו ליהנות ניתנו, וכדרבא.

ותירץ בשער המלך (הל' שופר פרק א' הלכה ג') עפ"י מה שכתבו תוס' ר"ה כ"ח ע"א ד"ה המודר סברא דהנודר הנאה מחבירו אין כוונתו לאסור עליו עניני מצות, ומשו"ה דוקא מודר הנאה משופר לא יתקע ואם תקע לא יצא, אבל המודר הנאה מחבירו ה"ז תוקע לו, וה"נ מלמדו מדרש כו' כדאיתא במתניתין, כיון דעניני מצות לא כיון לאסור ע"ע, וע"ש עוד.

עוד נציין שבשו"ת מהר"ח אור זרוע (סי' קס"א) תמה דאיך מותר להמודר ללמדו תורה והרי המלמד נהנה בפרוטה דרב יוסף וכדאמרינן בר"פ לענין השבת אבידה ואפילו לרבה דלא חשש לזה לענין השבת אבידה מודה הכא במלמדו תורה ששוהא הרבה זמן בלימודו. ותירץ דמסתמא אם לא היה מלמד לחבירו היה לומד לעצמו, ובלא התלמיד היה מיפטר באותה שעה מפרוטה דרב יוסף.

אדם מביא קרבן עשיר על אשתו - ועיין בספרי פרשת נשא (פ' ח') והביא את קרבנה עלי' שבכל קרבן שמכשירה לו כגון זבה ויולדת ה"ז מביא הבעל משלו וכל קרבן שאינה מכשירה לו, כגון שחיללה שבת או נדרה בניזיר הרי זו מביאה משל עצמה, ור"י חולק וסובר שכל קרבנות האשה בעלה מביא, וכדאיתא הכא.

על פי זה מבאר במשך חכמה (ויקרא י"ב ז') מה דיש לתמוה בר"פ תזריע דמבואר בקרא דין יולדת עשירה, ואח"כ כתיב זאת תורת היולדת לזכר ולנקבה, ואם לא תמצא ידה די שה וגו'. ולכאו' תמוה ד"זאת תורת" הו"ל בסוף כל הפרשה כולה אחרי דין יולדת עני', ולמה נאמרה כבר אחרי יולדת עשירה.

וי"ל לפי המבואר כאן דמ"זאת תורת היולדת" בין גדולה בין קטנה ילפינן דבעלה מביא קרבנה, והוא מביא קרבן עשיר כדאמר ר' יהודה הכא (ועיין ערכין י"ז ע"א דהמביא קרבן עבור חבירו, אם המביא הוא עשיר מביא קרבן עשיר אף שהמתכפר הוא עני'), להכי כתיב "זאת תורת

היולדת" אחרי קרבן של עשיר, להורות שהוא מביא קרבן עשיר אף אם היא עצמה לא תשיג ידה.

דף לו: פ

תנן הכהנים שפיגלו במקדש כו' - כבר העירו המפרשים אמאי נקט דוקא הכהנים, הא מחשבת פיגול איתי גם בשחיטה, ושחיטה כשרה בזר.

ותירץ הרש"ש דזר ששחט לא שייך פיגול רק אם שחטו הבעלים והתכוונו שיאכל הבשר חוץ לזמנו, אבל מי שאינו בעלים ששחט גם אם התכוון שיזרקו או יקטירו הכהנים חוץ לזמנו (- וזה גם בבעלים) או שיאכלו הבשר חוץ לזמנו, אינו נעשה פיגול, דמי ישמע לו.

אולם בהגהות תפארת יעקב במושניות שם חולק עליו, דהא מצינו בזבחים ל"ו ע"ב אם שחט ע"מ שיאכלו טמאים או ערלים, וכן ע"מ שיקטירו פסולים אי הוה פיגול, ולא אמרינן מי ישמע לו. וכ"כ בכס"מ דקטן ששחט ע"מ לזרוק דמו שלב"ז הוה פיגול, ואף הוה בודאי אינו זורק, ולא אמרינן מי ישמע לו. והא דנקט הכהנים וכו' חייבין, רבותא קמ"ל דגם כהנים דזריזים הם קנסו [א. ה. ל"י מאי שייך זריזים לגבי מזיד].

ועיין עוד בשטמ"ק ב"ק ד' ע"א אמש"כ רש"י שם בכ"ד אבות נזיקין המפגל. כהן ששחט קרבנו של ישראל, דלהכי נקט כהן לפי שאין דרך לזר לשחוט רק בעליו, ולא שייך בו תשלומין.

ובפני אר"י שבסו"ס פני יהושע כתב דרק כהן יכול לפגל לפי שהבהמה נחשבת כמו שלו, אבל זר אחר שאינו בעליו אינו יכול לפגל, לפי שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ועיין בתפארת יעקב (שם) מש"כ בזה.

דף לו: פ

התורם משלו על של חבירו טובת הנאה למי כו' - במנחת חינוך (מצוה כ"ב אות י"ג) מסתפק בפודה פטר חמור של חבירו טובת הנאה למי, להפודה או לבעל החמור. וכתב דלכאו' כיון דמבואר כאן דתורם משלו על של חבירו טובת הנאה להתורם, א"כ הוא הדין כן בפטר חמור. או דיש לומר כיון דילפינן מקרא דאת כל מעשר תבואת ונתת וגו' שמי שהוא מעשר הוא יש לו זכות נתינה, א"כ יש לומר דהיכי דגלי גלי, אבל בפדיון פטר חמור דליכא קרא, אימא דטובת הנאה הוא לבעל החמור.

וכתב דכל זה לפי הצד דחקר שם דפדיון פטר חמור הוא כמו הפרשת תרומה, שהוא שייך להבעלים. אלא שהבעלים יכול לעשות שליח, בזה יש להסתפק אם טובת הנאה היא של בעל החמור. אבל לפי מה שמצדד, דכל הרוצה לפדות יכול לפדות ואפילו בעל כרחו של הבעלים, אם כן פשיטא הוא שהטובת הנאה היא של הפודה, דהא לבעל החמור אין שום בעלות על הפדיון.

דף לו: פ

אלא גבי שבת היינו טעמא דאין קורין משום דיפנו אבהתהון דינוקי למצותא דשבתא - בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ב סמ"ה) הביא משו"ת צפיהית בדבש (סכ"ג) שאוסר בשבת לימוד בעיון מפני שמייגע את עצמו ומונע את עצמו מעונג שבת וכדאמרינן הכא דאין לומדין עם התינוקים בתחילה שלא לבטלם מעונג שבת. והמנחת אלעזר השיג עליו דמדלא הביא השו"ע הא דאין למידין עם התינוקים בתחילה בשבת רק ביו"ד בהל' מלמדין (סי' רמ"ה) ולא בהלכות שבת מזה מבואר דסובר דלהלכה אין הטעם משום ביטול עונג שבת אלא כהואי בעית אימא דכיון דאכלי ושתי יקיר עליהון עלמא ואין יכולין להבין לימוד חדש, ועע"ש.

והיעב"ץ בסידורו (אחרי סעודת שבת שחרית) כתב דטעמים אלו, ל"ת דהם רק לגבי תינוקות, אלא גם לגבי אנשים גדולים אין להם ללמוד בשבת בעמל ויגיעה אלא מתוך תענוג ונוח דברים המשיבין את הנפש.

וע"ש עוד מש"כ בסדר קידוש היום ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך וביום השביעי שבת וגו'. על פי דאיתא בזה"ק בחומר ובלבנים דא לבון הלכתא, שגם ע"ז ירמזון ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך, היינו בלימוד התורה מתוך מלאכה ויגיעה ופרך. אבל ביום השביעי שבת לד' אלוקיד, לשבות ולנוח בו וללמוד מתוך תענוג כדאיתא הכא בסוגיין.

ויבינו במקרא זה פיסוק טעמים - ועיין בפ"י הרא"ש כאן רש"י מגילה ג. פירש שהנגינות קרויין טעמים. ונביא כמה דוגמאות איך שע"י נגינות הטעמים מתגלה פירוש המקרא.

א) בפ' תולדות (כ"ז כ"ח): "ויבא לו יין וישת", תיבת "לו" האחרון מוטעם במרכא כפולה. כתב בס' "שלמה חדשה" לפרש עפ"מ דאיתא בתרגום יב"ע שמנין היה לו גם יין, כי נזדמן לו מלאך שהביא לו מיין המשומר מששת ימי בראשית. יוצא א"כ שהיה כאן שתי הבאות, המלאך ליעקב ויעקב לאביו, משו"ה יש מרכא "כפולה".

ב) בפ' שמות: "וימררו את חייהם בעבדה קשה" (שמות א', י"ד), אומר הגאון מוילנא, (וכן מובא בשם החכם צבי): הטעמים תחת המילים "וימררו את חייהם" - קדמא ואזלא. למה הקדימו לצאת? למה קדמא ואזלא? משום "וימררו את חייהם" - קושי השעבוד. לכן נגאלו לאחר 210 שנה ולא לאחר 400.

ג) בפ' כי תשא: "ונתנו איש כפר נפשו" (ל' י"ב), אומר הגאון מוילנא - טעמי המקרא במילה "ונתנו" הם קדמא ואזלא. הגמרא מספרת (מסכת שבת דף קנ"א ע"ב) שרב פפא אמר לאשתו שאם יבוא עני לבקש לחם, שתמהר לתת לו, כדי שאם הבן שלנו יבקש - גם לו ימהרו לתת. שאלה אשתו: "האם אתה מקלל אותי?" אמר לה: "גלגל

מה שילמוד, דאיתא בפ"ד דנדרים דל"ח ע"א בתחילה היה משה לומד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה שנאמר ויתן אל משה, הרי כשהתורה תינתן במתנה, אל הלומד אז אינו שוכחה. ואיתמר בפ"ק דע"ז (ד"ט ע"א) אמר רבא בתחילה נקראת (התורה) על שמו של הקדוש ברוך הוא ולבסוף נקראת על שמו שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ומבואר מדברי רש"י שם ובפ"ק דקדושין (דל"ב ע"ב) דבתחילה ר"ל בתחילת לימודו, ולבסוף היינו אחר שטרח בה ולמדה וגרסה עיין שם.

ואני אומר שכוונת רבא הוא כמ"ש בריש כיצד מברכין ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתוב והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה, מבואר מזה שהדבר שמברך עליו ניתן לו במתנה והרי הוא שלו, והן הן דברי רבא, בתחילה, קודם שיברך על התורה נקראת על שמו של הקדוש ברוך הוא, ולבסוף כשברך עליה נקראת על שמו, שהרי ניתנה לו ע"י הברכה, והרי היא שלו, וא"כ ע"י ברכת התורה שאז זוכה בתורה להיות שלו במתנה, בודאי שלא ישכחה, כיון שניתנה לו במתנה כמשה עב"ל.

❧ דף לח: ❧

עבדיו ושפחותיו למנחרותא עבידן - הגאון ר' יוסף ענגיל בספרו בית האוצר (מערכת א - ד כלל ח' אות ב') עלה ונסתפק אי איכא מצות קבורה בעבד כנעני או לא. והביא מא' תלמידיו שהוכיח ממה דאיתא בסוגיין עבדיו ושפחותיו למנחרותא עבידן ופירש הר"ן וז"ל שאין עומדין לאכילה אלא לנחירה בעלמא, שכשהן מתין מניחין אותן ואין אדם אוכלן עכ"ל, ומדלא אמר יותר מזה שיש חיוב לקוברן, אלמא דליכא חיוב לקבור עבד, רק שמניחין ואינו אוכלן.

אמנם הגר"י ענגיל הביא מירושלמי נדרים הכא בדוכתינ דאיתא שם דעבד מת אין גופו של האדון, ואינו יכול למוכרו לגוי או להאכילו לכלבים, ומוכח דאסור בהנא, וממילא יש מצות קבורה ב"י.

גליון זה יוצא לאור ע"י 'שיעור הדף היומי' בכיהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארן 4 ביתר.
ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל:
K0504166339@gmail.com

הודעה חשובה ודהוּפּה

לאחר שזיכנו ה' להקים את הכולל הייחודי 'בית מדרש גבוה לכהנים' - והוא כולל ערב וכולל יום שישי לכהנים להכינם לעבודת בית מקדשנו שיבנה במהרה בימינו כרצון אדיר חפצו של מרן הח"ח זיע"א שהרבה לעורר ע"כ בספריו ובמכתביו - ואשר נוסד ע"י מאות אנשים אשר נתנו ה"ק של 10 ₪ לקיומו והחזקתו. כעת שאיפתנו להקים 'כולל יום שלם' לכהנים, כל מי שיוכל לסייע בדבר גדול ונשגב זה למען בית ה' אלוקינו הן בעצה והן בממון שכרו רב למאוד - פנו כעת למס' הטל: 0504166339 או במייל K0504166339@gmail.com

חוזר בעולם". אומר הגאון מווילנא - את המילה "ונתנו" אפשר לקרוא גם מהסוף להתחלה. כלומר גלגל חוזר הוא בעולם, פעם האחד נותן והשני מקבל, ופעם השני נותן והראשון מקבל. לכן הטעמים על המילה "ונתנו" הם "קדמא ואזלא" שיש למהר ולתת כי גלגל חוזר הוא בעולם.

ד) שם: "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" (ל' ט"ו), טעמי המקרא במילים: "העשיר לא ירבה" הם מונח רביעי, ואומר הגאון מווילנא שזה בא לרמז על דברי הגמרא: שהמבזבז, אל יבזבז יותר מחומשו. כלומר אם אתה נותן חומש לצדקה, ארבעה חלקים אתה משאיר לעצמך, לכן הטעמים הם "מונח רביעי", להניח אצלך ארבע חלקים וליתן לצדקה את החומש.

ה) "ובהגיע תר נערה ונערה" (אסתר ב', י"ב), אמר הגאון מווילנא: טעמי המילים "נערה ונערה" הם קדמא ואזלא. בהגיע תור הנערות הן קמו ורצו מיד, אולי יבחרו למלכות. ואילו: "ובהגיע תר אסתר בת אביחיל" (ב', ט"ו), הטעמים הם מונח, מונח, מונח. הלכה לאט לאט אולי תצליח להתחמק מהעניין הזה...

וראה בספר בשם "טעמי הטעמים" שכתב ביאור הטעמים על רבים מפסוקי התורה. (עלי ורדים מגילה גא).

❧ דף לח: ❧

אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו וכו' - הר"ן (בדרשות דרוש ה') האריך לבאר דלמה צריך הנביא להיות גבור ועשיר, והביא ממוקצת מפרשים שפירשו דגבור דקאמר היינו שמגביר שכלו על כל תאוותיו, ועשיר דקאמר היינו שתהיה לו מדת ההסתפקות וע"ד שאמרו באבות איזהו גבור הכובש את יצרו ואיזהו עשיר השמח בחלקו. והר"ן הקשה על פירוש זה דמעלות אלו הרי הם בכלל עניו דמי שהגיע למעלת הענוה א"א שלא ימצאו בו אלו המעלות, עוד הקשה הר"ן דהא הגמרא הוכיחה דנביא צריך להיות גבור ועשיר מדכתיב אצל משה רבינו ויפרש את האהל על המשכן וכו' וע"כ דגבורה במשמעות הפשוטה קאמר.

וע"כ כתב הר"ן דנביא צריך לכל המעלות האלו בהיותו מנבא להמון ומודיע אשר צוהו השם יתברך, וע"כ צריך להיות נבחר ונרצה לכל הכתות מאוהבי החכמה ואוהבי העושר ובוחרי הגבורה, ועע"ש.

והיערות דבש (ח"א דרוש ב') תמה דהא הקדוש ברוך הוא השרה שכינה על משה כבר בסנה, ומהסנה ועד שבירת הלוחות הוא כמעט ב' שנים, ואיך שרתה אז שכינה עליו ועדיין לא היה עשיר. ותירץ דבאמת משה רבינו היה עשיר כבר מקודם, אלא דנדב הכל למשכן, לכך ניתן לו עושר אחר מפסולתן של לוחות.

בתחילה היה משה לומד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה כו' - הצ"ח בסוף מסכת ברכות כתב, וז"ל: ברכת התורה היא סגולה נפלאה לבוא לידי זכירה לבלתי ישכח